

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

10 päivänä maaliskuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Asianajajien palvelujen tarjoamisen vapaus – Direktiivi 77/249/ETY –
5 artikla – Päämiestä kansallisessa oikeudenkäyntimenettelyssä edustavan vierailevan asianajajan
velvollisuus työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa –
Velvollisuuden rajat

Asiassa C-739/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) on esittänyt 4.10.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.10.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

VK

vastaan

An Bord Pleanála,

The General Council of the Bar of Irelandin ja

The Law Society of Ireland and the Attorney Generalin

osallistuessa asian käsittelyyn

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), C. Toader, M. Safjan ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.9.2020 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- VK, edustajanaan B. Ohlig, Rechtsanwältin,
- The General Council of the Bar of Ireland, edustajinaan E. Gilson ja D. Spring, solicitors, sekä W. Abrahamson, barrister-at-law, ja P. Leonard, SC,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

- The Law Society of Ireland and the Attorney General, edustajinaan C. Callanan ja S. McLoughlin, solicitors, ja M. Collins, SC,
- Irlanti, asiamiehinään M. Browne, G. Hodge, J. Quaney ja A. Joyce, avustajinaan M. Gray ja R. Mulcahy, SC,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään J. Rodríguez de la Rúa Puig,
- Euroopan komissio, asiamiehinään H. Støvlbæk, L. Malferrari ja L. Armati,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.12.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta 22.3.1977 annetun neuvoston direktiivin 77/249/ETY (EYVL 1977, L 78, s. 17) 5 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat VK ja An Bord Pleanála (kaavoitusasioiden valituslautakunta) ja joka koskee pääasian valittajan käyttämän vierailevan asianajajan velvollisuutta työskennellä yhdessä kotimaisen asianajajan kanssa edustaakseen valittajaa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 77/249 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan jäljempänä säädetyin rajoituksin ja ehdoin asianajajien toimintaan, jota harjoitetaan palveluja tarjoamalla.

--

2. 'Asianajajalla' tarkoitetaan jokaista, joka saa harjoittaa ammattitoimintaa käyttäen jotakin seuraavista nimikkeistä:

--

Saksan liittotasavalta: Rechtsanwalt,

--”

- 4 Direktiivin 77/249 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Asiakkaan edustamiseen oikeudenkäynnissä liittyvän toiminnan harjoittamiseksi jäsenvaltio voi vaatia, että 1 artiklassa tarkoitetut asianajajat:

- paikallisten sääntöjen tai tapojen mukaisesti esitellään tuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa asianomaisen asianajajien yhdistyksen puheenjohtajalle vastaanottavassa jäsenvaltiossa;

- työskentelevät yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, taikka yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan 'avouén' tai 'procuratoren' kanssa.”

Irlannin oikeus

- 5 Euroopan yhteisöistä (palvelujen tarjoamisen vapaus) (asianajajat) annetun vuoden 1979 asetuksen (European Communities (Freedom to Provide Services) (Lawyers) Regulations 1979, jäljempänä vuoden 1979 asetus), jolla direktiivin 77/249 säännökset saatettiin osaksi Irlannin oikeutta, 2 §:n 1 momentissa määritellään ”vieraileva asianajaja” (visiting lawyer) viittaamalla direktiivin 77/249 1 artiklan 2 kohdassa olevaan luetteloon.
- 6 Vuoden 1979 asetuksen 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos vieraileva asianajaja harjoittaa Irlannissa päämiehen edustamiseen oikeudenkäynnissä liittyvää toimintaa, hänen on työskenneltävä yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, jolla on lupa toimia kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 7 VK on asianosaisena Supreme Courtissa (ylin tuomioistuin, Irlanti) vireillä olevassa valitusasiassa, joka koskee oikeudenkäyntikulujen määrittämistä menettelyssä, jossa riidan kohteena on lupa kuolleena löydettyjen eläinten tutkimuslaitoksen rakentamiseksi VK:n maatilan läheisyyteen.
- 8 Käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö liittyy riita-asiaan, jossa Supreme Court on jo aiemmin esittänyt ennakkoratkaisupyyntön, joka ratkaistiin 17.10.2018 annetulla tuomiolla Klohn (C-167/17, EU:C:2018:833).
- 9 VK oli päättänyt hoitaa puolustuksensa Supreme Courtissa itse.
- 10 Unionin tuomioistuimessa hänen edustajanaan toimi Rechtsanwältin (asianajaja) O, joka on sijoittautunut Saksaan.
- 11 Kyseisen 17.10.2018 annetun tuomion Klohn (C-167/17, EU:C:2018:833) antamisen jälkeen asia palautui Supreme Courtin käsiteltäväksi, jotta tämä ratkaisisi VK:n tekemän valituksen unionin oikeussäännöistä kyseisessä tuomiossa omaksutun tulkinnan mukaisesti.
- 12 VK on tässä yhteydessä halunnut, että O, joka ei ole sijoittautunut Irlantiin, toimisi hänen edustajanaan Supreme Courtissa.
- 13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko vuoden 1979 asetuksen 6 § unionin oikeuden mukainen, kun siinä veloitetaan vieraileva asianajaja turvautumaan asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan apuun sellaisessakin menettelyssä, jossa asianosaisella on oikeus hoitaa puolustuksensa itse.
- 14 Se kysyy, miten olisi tulkittava 25.2.1988 annettua tuomiota komissio v. Saksa (427/85, EU:C:1988:98), jossa tarkasteltiin jäsenvaltion oikeutta edellyttää, että tällainen palveluja tarjoava asianajaja työskentelee yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa. Supreme Court pohtii lähinnä sitä, onko kyseisessä tuomiossa omaksuttu tulkinta esteenä sille, että vieraileva asianajaja veloitetaan työskentelemään yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa kaikissa sellaisissakin tilanteissa, joissa hänen päämiehellään olisi kansallisen lainsäädännön mukaan oikeus hoitaa puolustuksensa itse.

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee tässä yhteydessä siitä, että velvollisuus ”työskennellä yhdessä” on rajoitettu. Asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan ei siis tarvitse olla se, joka on valtuutettu ajamaan asiaa tai joka esittelee asian tuomioistuimelle. Kyseessä olevan vierailevan asianajajan ja sen asianajajan, jolla on lupa toimia asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa, tehtäväksi on jätettävä sen määrittäminen, mistä kummakin osuus tarkkaan ottaen muodostuu. Sen asianajajan, jolla on lupa toimia asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa, osuus muodostuu yleensä ulkomaisen asianajajan avustamisesta tilanteissa, joissa asianmukainen suoriutuminen päämiehen edustamisesta tai velvoitteista asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle edellyttää kansallisen lainsäädännön, oikeuskäytännön ja menettelyn sekä ammattietiikan tuntemusta ja neuvoja niihin liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyön laajuus riippuu siis vahvasti kussakin yksittäistapauksessa vallitsevista olosuhteista, kun muistetaan, että riski siitä on todellinen, että ulkomainen asianajaja jättää epähuomioissa noudattamatta velvoitteitaan suhteessa päämieheensä tai asiaa käsittelevään tuomioistuimeen, ellei hän saa näissä kysymyksissä apua asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivalta asianajajalta.
- 16 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esiin sen, että yhtenä niistä ammattieettisistä velvollisuuksista, joita jokaisen asianosaista irlantilaisissa tuomioistuimissa edustavan asianajajan on noudatettava, on velvollisuus perehtyä kaikkiin asian kannalta merkityksellisiin oikeudenaloihin ja kiinnittää asiaa käsittelevän tuomioistuimen huomio kaikkiin sellaisiin oikeudellisiin, lainsäädännöllisiin tai oikeuskäytäntöä koskeviin seikkoihin, jotka voivat vaikuttaa menettelyn moitteettomaan kulkuun. Tätä velvollisuutta on noudatettava, vaikka nämä seikat vaikuttaisivat epäsuotuisasti asiaan, jota kyseessä oleva asianajaja ajaa. Velvollisuutta voidaan pitää luonteenomaisena common law -maissa toimitettaville menettelyille, joissa asianosaiset suorittavat – eikä suinkaan tuomioistuin itse – olennaisen osan selvityksistä, joita tuomioistuin tarvitsee voidakseen ratkaista käsiteltäväkseen saatetut oikeuskysymykset. Tilanne on toinen vain, jos kyse on asioista, joissa asianosaiset hoitavat puolustuksensa itse. Näissä tapauksissa tuomioistuinten on huolehdittava itse oikeudellisten kysymysten selvittämisestä.
- 17 Supreme Court on tämän vuoksi päättänyt lykätä ratkaisun antamista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko jäsenvaltion jätettävä käyttämättä [direktiivin 77/249] 5 artiklassa – jonka mukaan jäsenvaltio voi velvoittaa asianajajan, joka on sitoutunut edustamaan päämiestä oikeudenkäynnissä, ’työskentelemään yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa’ – säädettyä mahdollisuutta kaikissa niissä tilanteissa, joissa asianosaisella, jota vieraileva asianajaja haluaa edustaa tällaisessa oikeudenkäynnissä, olisi oikeus edustaa itseään?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, minkä tekijöiden avulla kansallisen tuomioistuimen olisi arvioitava sitä, onko yhdessä työskentelyä koskevan vaatimuksen asettaminen sallittua?
- 3) Tarkemmin on kysyttävä, voitaisiinko tässä ennakkoratkaisupyynnössä kuvatun kaltaisen yhdessä työskentelyä koskevan rajoitetun vaatimuksen asettaminen katsoa sillä tavoin oikeasuhteiseksi puuttumiseksi asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauteen, että sitä voitaisiin pitää oikeutettuna, kun otetaan huomioon yleinen etu, joka liittyy sekä tarpeeseen suojella oikeudellisten palvelujen käyttäjiä kuluttajina että tarpeeseen turvata hyvä oikeudenhoito?
- 4) Jos kolmanteen kysymykseen vastataan myöntävästi, päteekö tämä kaikissa tilanteissa ja, ellei näin ole, mitä tekijöitä kansallisen tuomioistuimen olisi otettava huomioon määrittäessään, voidaanko tällainen vaatimus asettaa tietyssä yksittäistapauksessa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, vastauksen asiallisesti siihen, onko direktiivin 77/249 5 artiklaa tulkittava hyvän oikeudenhoidon tavoite huomioon ottaen siten, että se on esteenä sille, että asianajaja, joka edustaa päämiestään palveluntarjoajana, velvoitetaan työskentelemään yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tuomioistuimelle järjestelmässä, jossa asianajajille on asetettu ammattieettisiä ja menettelyllisiä velvoitteita – kuten velvollisuus tehdä asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle selkoa kaikista oikeudenkäynnin asianmukaisen kulun edellyttämistä oikeudellisista, lainsäädännöllisistä tai oikeuskäytäntöön liittyvistä seikoista – jotka eivät koske yksityistä, jos tämä päättää hoitaa puolustuksensa itse.
- 19 On muistettava, että direktiiviä 77/249, joka koskee toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa asianajajan toiminnan tehokasta harjoittamista palveluja tarjoamalla, tulkittaessa on otettava huomioon muun muassa SEUT 56 artikla, jossa kielletään kaikki palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitukset ja jossa edellytetään kaiken sellaisen syrjinnän poistamista, joka kohdistuu palveluntarjoajaan tämän kansalaisuuden tai sen perusteella, että se on sijoittautunut johonkin muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa palvelu on tarkoitettu suoritettavaksi (ks. vastaavasti tuomio 25.2.1988, komissio v. Saksa, 427/85, EU:C:1988:98, 11 ja 13 kohta).
- 20 On huomattava, että kansallisessa lainsäädännössä asetettu velvollisuus työskennellä yhdessä kotimaisen asianajajan kanssa rajoittaa muiden jäsenvaltioiden asianajajien vapautta tarjota palveluja, koska se merkitsee sitä, että yksityiselle, joka haluaa käyttää toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta asianajajaa, aiheutuu lisäkustannuksia suhteessa henkilöön, joka päättää tukeutua sellaisen asianajajan palveluihin, joka on sijoittautunut siihen jäsenvaltioon, jossa oikeudenkäynti toimitetaan.
- 21 Direktiiviä 77/249 tulkittaessa on otettava huomioon myös SEUT 57 artiklan kolmas kohta, jonka perusteella unionin tuomioistuin on katsonut, että tiettyjen palvelusuoritusten erityisluonteen vuoksi EUT-sopimuksen kanssa yhteensopimattomina ei voida pitää sellaisia palvelujen tarjoajien kohdistettuja erityisvaatimuksia, jotka johtuvat kyseistä toimintaa koskevien säännösten soveltamisesta, mutta että palvelujen tarjoamisen vapautta voidaan yhtenä EUT-sopimuksen perusperiaatteista rajoittaa ainoastaan säännöksillä, jotka ovat perusteltuja yleisen edun vuoksi ja joita sovelletaan kaikkiin vastaanottavan jäsenvaltion alueella toimintaa harjoittaviin henkilöihin, siltä osin kuin tätä etua ei ole jo suojeltu niillä säännöksillä, joita palvelujen tarjoajien sovelletaan siinä jäsenvaltiossa, jossa hänellä on kotipaikka (ks. vastaavasti tuomio 25.2.1988, komissio v. Saksa, 427/85, EU:C:1988:98, 12 kohta).
- 22 Tähän liittyen on mainittava siitä, että yhtäältä kuluttajansuoja, joka koskee muun muassa oikeusavustajien tarjoamien oikeudellisten palvelujen vastaanottajia, ja toisaalta hyvä oikeudenhoito ovat tavoitteita, joita voidaan pitää yleiseen etuun liittyvinä pakottavina syinä, joilla voidaan perustella palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittaminen (ks. tuomio 18.5.2017, Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseessä olevalla Irlannin lainsäädännöllä pyritään suojaamaan hyvää oikeudenhoitoa ja turvaamaan yksityisen suoja kuluttajana.
- 24 Palvelujen tarjoamisen vapautta rajoittavien toimenpiteiden on kuitenkin oltava sellaisia, että niillä voidaan taata niille asetetun tavoitteen toteutuminen ja että niillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 18.5.2017, Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, 31 kohta).
- 25 Edellä mainitun 25.2.1988 annetun tuomion komissio v. Saksa (427/85, EU:C:1988:98) 13 kohdassa todettiin ensinnäkin, että riita-asioissa, joissa Saksan lainsäädäntö ei velvoittanut käyttämään asianajajaa, asianosaiset voivat itse puolustaa itseään oikeudessa ja että tällaisissa riita-asioissa Saksan lainsäädäntö salli myös puolustamisen uskomisen henkilölle, joka ei ollut asianajaja eikä asiantuntija,

kunhan tämä ei toiminut ammattimaisesti. Toiseksi tuomion 14 ja 15 kohdassa todettiin, ettei näissä olosuhteissa mikään yleistä etua koskeva seikka voinut oikeuttaa sellaisten oikeudenkäyntimenettelyjen osalta, joissa asianajajakkoa ei ole, sitä, että toisen jäsenvaltion asianajajayhteisöön kuuluvaa asianajajaa, joka tarjoaa palvelujaan ammattimaisesti, vaaditaan työskentelemään yhdessä saksalaisen asianajajan kanssa. Tämän johdosta tuomioissa todettiin, että siltä osin kuin Saksan lainsäädännössä velvoitettiin palveluntarjoajana toimiva asianajaja työskentelemään tällaisissa riita-asioissa yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa, lainsäädäntö oli direktiivin 77/249 ja ETY:n perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan, joista on tullut EUT-sopimuksen 56 ja 57 artikla, vastainen.

- 26 Vastaavasti 10.7.1991 annetun tuomion komissio v. Ranska (C-294/89, EU:C:1991:302) 18 kohdassa todettiin, että Ranskan lainsäädäntö ei edellyttänyt tiettyjen tuomioistuimissa toimitettavien menettelyjen osalta, että asianosaisia avustaa asianajaja, vaan sallittiin päinvastoin, että asianosaiset voivat hoitaa puolustuksensa itse tai että asianosaiset voivat kauppatuomioistuimissa käytävien menettelyjen osalta käyttää apunaan ja edustamiseksi avustajaa, joka ei ollut asianajaja mutta jolla oli tähän muu erityinen valtuutus. Tämän jälkeen kyseisen tuomion 19 kohdassa todettiin, että palveluntarjoajana toimivalla asianajajalla ei näin ollen voinut olla velvollisuutta työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa sellaisissa oikeudenkäyntimenettelyissä, joiden osalta Ranskan lainsäädännössä ei ollut säädetty velvollisuudesta käyttää asianajajaa.
- 27 On kuitenkin korostettava, että vaikka 25.2.1988 annettuun tuomioon komissio v. Saksa (427/85, EU:C:1988:98) ja 10.7.1991 annettuun tuomioon komissio v. Ranska (C-294/89, EU:C:1991:302) johtaneissa asioissa kansallinen lainsäädäntö antoi asianosaisille oikeuden, niin kuin käsiteltävässä pääasiassa, hoitaa puolustuksensa itse, asiassa merkityksellisten oikeussääntöjen yksilöimisen osalta asianosaisille ja tuomioistuimelle kuuluvat velvoitteet olivat samat – toisin kuin käsiteltävässä pääasiassa – riippumatta siitä, hoitaako asianosainen puolustuksensa itse vai avustaako häntä asianajaja.
- 28 Näin ollen edellisessä kohdassa mainittuja 25.2.1988 annetun tuomion komissio v. Saksa (427/85, EU:C:1988:98) 13 kohtaa ja 10.7.1991 annetun tuomion komissio v. Ranska (C-294/89, EU:C:1991:302) 17 kohtaa, joiden mukaan direktiivin 77/249 5 artikla ei voi vaikuttaa siten, että palveluntarjoajana toimivan asianajajan edellytettäisiin noudattavan vaatimuksia, jollaisia ei ole asetettu niissä ammatillisissa säännöissä, joita sovelletaan, kun kyse ei ole palvelujen tarjoamisesta ETY:n perustamissopimuksessa, josta on tullut EUT-sopimus, tarkoitetulla tavalla.
- 29 Kuten muun muassa edellä 16 kohdassa on todettu, velvoitteet, jotka kuuluvat irlantilaisissa tuomioistuimissa käytävässä oikeudenkäynnissä asiassa merkityksellisten oikeussääntöjen yksilöinnin osalta joko asianosaisille tai tuomioistuimelle, poikkeavat toisistaan sen mukaan, hoitaako asianosainen puolustuksensa itse vai edustaako häntä asianajaja. Jälkimmäisessä tapauksessa asianajajan on irlantilaisissa tuomioistuimissa tehtävä olennainen osa oikeudenkäynnin moitteettoman kulun edellyttämistä oikeudellisista selvityksistä, kun taas siinä tapauksessa, että asianosainen päättää hoitaa puolustuksensa itse, tämä tehtävä kuuluu asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle.
- 30 Silloin kun nämä velvoitteet ovat samat – kuten edellä 28 kohdassa mainituissa tuomioissa kyseessä olleissa tapauksissa – riippumatta siitä, hoitaako asianosainen puolustuksensa itse vai avustaako häntä asianajaja, on katsottava, että jos hyvän oikeudenhoidon tavoite voi toteutua ensin mainitussa tilanteessa, se voi välttämättä toteutua myös siinä tilanteessa, että asianosaista avustaa direktiivissä 77/249 tarkoitetulla tavalla palveluntarjoajana toimiva asianajaja.
- 31 Näin ei kuitenkaan ole silloin, kun nämä velvoitteet ovat erilaisia – kuten käsiteltävässä pääasiassa – sen mukaan, hoitaako asianosainen puolustuksensa itse vai avustaako häntä asianajaja. Sen perusteella, että moitteettoman oikeudenhoidon tavoite voi toteutua siinä tapauksessa, että asianosainen hoitaa puolustuksensa itse tietyn menettelyä koskevan säännösten puitteissa, ei voida katsoa, että tämä

tavoite toteutuu silloin, kun asianosaista avustaa direktiivissä 77/249 tarkoitetulla tavalla palveluntarjoajana toimiva asianajaja, jolloin menettelyä sääntelevät säännöt ovat erilaisia ja vaativampia kuin ne, joita sovelletaan asianosaiseen, joka hoitaa puolustuksensa itse.

- 32 Tällaisessa tapauksessa hyvään oikeudenhoitoon perustuvaa intressiä voidaan pitää sellaisena yleisen edun mukaisena pakottavana syynä, jolla voidaan oikeuttaa palveluntarjoajana toimivalle asianajajalle asetettu velvollisuus työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa. Kuten 25.2.1988 annetussa tuomiossa komissio v. Saksa (427/85, EU:C:1988:98, 23 kohta) todettiin, direktiivin 77/249 mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia palveluntarjoajana toimivalta asianajajalta, että tämä työskentelee yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa, jotta ensin mainittu kykenisi huolehtimaan päämiehensä antamista toimeksiannoista moitteetonta oikeudenhoitoa koskevien vaatimusten mukaisesti. Tältä kannalta tarkasteltuna kyseisellä velvoitteella pyritään tarjoamaan palveluntarjoajana toimivalle asianajajalle tarpeellinen tuki, jotta tämä voi toimia erilaisessa lainkäyttöjärjestelmässä kuin se, jossa hän tavanomaisesti harjoittaa ammattiaan, sekä takaamaan asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle, että tällaisella asianajalla tosiasiallisesti on käytettävissään tällaista tukea ja että hän pystyy näin noudattamaan sovellettavia menettelyllisiä ja ammattieettisiä sääntöjä.
- 33 Sen kysymyksen osalta, voidaanko tällaista velvollisuutta pitää oikeasuhteisena, on viitattava siihen, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamien tietojen mukaan vierailevan asianajajan pitää ilmoittaa kansallisille tuomioistuimelle sen asianajajan nimi, joka harjoittaa toimintaansa Irlannin oikeuden mukaisesti avustaakseen häntä siinä tapauksessa, että asianmukainen suoriutuminen päämiehen edustamisesta ja velvoitteista tuomioistuimessa edellyttäisi sellaisia tietoja tai neuvoja, joita tarvittaisiin nimenomaan siksi, että vieraileva asianajaja ei ehkä ole riittävän perehtynyt asian kannalta mahdollisesti merkityksellisiin lainsäädäntöä, oikeuskäytäntöä ja menettelyä taikka kansallista ammattietiikkaa koskeviin kysymyksiin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan ei kuitenkaan tarvitse olla se, joka on valtuutettu ajamaan asiaa taikka joka esittelee sen tuomioistuimelle. Vierailevan asianajajan ja sen asianajajan, jolla on lupa toimia asiaa käsittelevässä irlantilaisessa tuomioistuimessa, tehtävänä on näet määrittää, mistä kummankin osuus tarkkaan ottaen muodostuu, ja jälkimmäiselle on katsottava koituvan lähinnä ulkomaista asianajajaa avustavan asianajajan tehtävä.
- 34 Tämän osalta on korostettava, että vierailevan asianajajan ja asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan yhteistyölle ominainen joustavuus, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen kuvannut, vastaa käsitystä, jonka unionin tuomioistuin on tästä yhteistyöstä omaksunut direktiivin 77/249 5 artiklaa tulkittaessa ja sovellettaessa. Tämän käsityksen mukaan näiden kahden asianajajan on katsottava pystyvän yhdessä sopimaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa sovellettavien ammattieettisten sääntöjen mukaisesti ammatillista itsemääräämisoikeuttaan käyttäen sellaisesta tavasta työskennellä yhdessä, jota voidaan pitää asianmukaisena heille annettuun toimeksiantoon nähden (ks. vastaavasti tuomio 25.2.1988, komissio v. Saksa, 427/85, EU:C:1988:98, 24 kohta ja tuomio 10.7.1991, komissio v. Ranska, C-294/89, EU:C:1991:302, 31 kohta).
- 35 Tällaisessa tilanteessa palvelujen tarjoamisen vapautteen kohdistuvalla rajoituksella ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen hyvää oikeudenhoitoa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 76 kohdassa todennut.
- 36 On kuitenkin myös huomattava, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa todennut, että pääasiassa kyseessä olevalle Irlannin lainsäädännölle näyttää olevan ominaista se, ettei se salli minkäänlaisia poikkeuksia velvollisuudesta työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa.
- 37 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 80 ja 81 kohdassa esittänyt, tällainen velvollisuus saattaisi tietyissä olosuhteissa osoittautua tarpeettomaksi ja ylittää näin ollen sen, mikä on tarpeen hyvää oikeudenhoitoa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

- 38 Tilanne olisi tämä esimerkiksi siinä tapauksessa, että vieraileva asianajaja pystyisi ammatillisen kokemuksensa ansiosta edustamaan yksityistä samalla tavalla kuin asianajaja, joka toimii tavanomaisesti asianomaisessa kansallisessa tuomioistuimessa. Sen tehtävänä on käsiteltävässä asiassa vallitsevien olosuhteiden perusteella arvioida, voidaanko vastaanottavassa jäsenvaltiossa hankittua ammatillista kokemusta pitää pätevänä osoituksena tästä.
- 39 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että O on ilmoittanut työskennelleensä Irlannissa useita vuosia asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16.2.1998 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 98/5/EY (EYVL 1998, L 77, s. 36) tarkoitetulla tavalla, minkä perusteella voitaisiin ajatella, että hän kykenee edustamaan yksityistä samalla tavalla kuin asianajaja, jolla on lupa toimia asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää, onko tilanne tämä (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Esitettyihin kysymyksiin on kaikkien edellä tarkasteltujen näkökohtien perusteella vastattava, että direktiivin 77/249 5 artiklaa on tulkittava siten, että
- hyvän oikeudenhoidon tavoite huomioon ottaen se ei ole sellaisenaan esteenä sille, että asianajaja, joka edustaa päämiestään palveluntarjoajana, veloitetaan työskentelemään yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tuomioistuimelle järjestelmässä, jossa asianajajille on asetettu ammattieettisiä ja menettelyllisiä velvoitteita – kuten velvollisuus tehdä asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle selkoa kaikista oikeudenkäynnin asianmukaisen kulun edellyttämistä oikeudellisista, lainsäädännöllisistä tai oikeuskäytäntöön liittyvistä seikoista – jotka eivät koske yksityistä, jos tämä päättää hoitaa puolustuksensa itse
 - hyvän oikeudenhoidon tavoite huomioon ottaen oikeasuhteisena voidaan pitää sitä, että vieraileva asianajaja veloitetaan työskentelemään yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa järjestelmässä, jossa näillä on mahdollisuus yhdessä määrittellä kummankin osuus, kun asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan tehtävänä on pääsääntöisesti vain avustaa vierailevaa asianajajaa, jotta tämä kykenee suoriutumaan asianmukaisesti päämiehensä edustamisesta ja velvoitteistaan kyseiselle tuomioistuimelle
 - sellainen yleinen velvollisuus työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa, joka ei salli sitä, että vierailevan asianajajan työkokemus otettaisiin huomioon, ylittää sen, mikä on tarpeen hyvän oikeudenhoidon tavoitteen saavuttamiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

- 41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta 22.3.1977 annetun neuvoston direktiivin 77/249/ETY 5 artiklaa on tulkittava siten, että

- hyvän oikeudenhoidon tavoite huomioon ottaen se ei ole sellaisenaan esteenä sille, että asianajaja, joka edustaa päämiestään palveluntarjoajana, veloitetaan työskentelemään yhdessä sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tuomioistuimelle järjestelmässä, jossa asianajajille on asetettu ammattieettisiä ja menettelyllisiä velvoitteita – kuten velvollisuus tehdä asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle selkoa kaikista oikeudenkäynnin asianmukaisen kulun edellyttämistä oikeudellisista, lainsäädännöllisistä tai oikeuskäytäntöön liittyvistä seikoista – jotka eivät koske yksityistä, jos tämä päättää hoitaa puolustuksensa itse
- hyvän oikeudenhoidon tavoite huomioon ottaen oikeasuhteisena voidaan pitää sitä, että vieraileva asianajaja veloitetaan työskentelemään yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa järjestelmässä, jossa näillä on mahdollisuus yhdessä määritellä kummankin osuus, kun asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan tehtävänä on pääsääntöisesti vain avustaa vierailevaa asianajajaa, jotta tämä kykenee suoriutumaan asianmukaisesti päämiehensä edustamisesta ja velvoitteistaan kyseiselle tuomioistuimelle
- sellainen yleinen velvollisuus työskennellä yhdessä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa, joka ei salli sitä, että vierailevan asianajajan työkokemus otettaisiin huomioon, ylittää sen, mikä on tarpeen hyvän oikeudenhoidon tavoitteen saavuttamiseksi.

Allekirjoitukset